

EKONOMİK KRİZ BAĞIRA BAĞIRA GELDİ!..

Ülke olarak dış politikada ve iç siyasette son derece kritik bir konjonktürde bulunduğumuz bu dönemde ağır bir ekonomik krizin de içine girmiş bulunuyoruz.

Kur cephesinde başlayıp faizleri yükselten kriz sürecinde ekonomide; küçülme, yüksek enflasyon ve yüksek işsizliğin bir arada olduğu ağır bir kriz tablosu yaşanıyor.

Giderek ivme kazanma ve tam bir çöküşe dönüşme potansiyeli yüksek bu ekonomik krize karşı hükümet ne yapıyor?

Bir yandan halkı krizin olmadığına inandırma çabasında, bir yandan da bunu “dış güçlerin bir saldırısı” ve geçiciymiş ya da kriz varmış da aşılmış gibi gösterme gayretinde.

Hükümet ekonomik krize karşı gerekli etkili önlemleri almak yerine, günü kurtarma, en azından seçimlere kadar durumu böyle götürme çabasında...

Krizin göstergelerini incelemeye geçmeden önce, ekonomik krize karşı zamanında ve defalarca yaptığımız uyarıları, önlem çağrılarımızı sadece iki örnekle hatırlatmak isterim.

Ekonomik kriz bağıra bağıra geliyor

CHP'li Umut Oran dolar kurundaki artışa dikkat çekerek, Türkiye ekonomisini bekleyen tehlikelere dikkat çekti.

Döviz gölgesinde kriz büyüyor!

22.11.2016 11:11

Kabine üyeleri ve Saray'ın danışmanları TL'deki devalüasyona ilişkin farklı açıklamalar yapıyor. Piyasalar somut karar beklerken Umut Oran, ekonomik krize karşı OHAL önerdi

İyıldırım / Ankara

Türk lirasının, dolar karşısında hızla değer kaybetmesi hükümette çatlak yarattı. Cumhurbaşkanı'nın ekonomi danışmanları ayrı, bakanlar ayrı elden çalışıyor. Ekonomi Koordinasyon Kurulu (EKK) ardından, Merkez Bankası'nın fiyat istikrarı hedefi doğrultusunda gereken tedbirleri alacağı açıklanmıştı.

0
FACEBOOK PAYLAŞIMI

PAYLAŞ

PAYLAŞ

PAYLAŞ

21.11.2016 11:51 Karakter boyutu : A A

Sosyalist Enternasyonal Başkan Yardımcısı, CHP'li Umut Oran dolar kurundaki artışa dikkat çekerek, Türkiye ekonomisini bekleyen tehlikelere dikkat çekti.

Açıklamasında “Dolarda kritik eşik nedir?” sorusuna yanıt veren Umut Oran, “Bize göre dolar kurunun 3.50'nin üzerinde devam etmesi durumunda şirket iflasları, işsizlik patlar, kredilerde geri dönüşler riske girer, bankacılık sıkıntı yaşar.” diye yazdı.

Evet, ekonomik kriz bağıra bağıra geldi...

Defalarca uyardık, önlem çağrısında bulduk, dikkate alınmadı.

Uyardığımız riskler bir bir gerçekleşti ve ne yazık ki bugün Türkiye ağır bir ekonomik bir krizin içinde.

KUR ŞOKU!

Bir hatırlatma:

AKP'nin geçen yılın sonlarında açıkladığı 2018-2020 Orta Vadeli Plan kapsamında 2018 yılı GSYH'si ulusal para cinsinden 3 trilyon 446 milyar TL, döviz cinsinden 923 milyar dolar olarak öngörülmüştü. Buna göre 2018 yılında ortalama dolar kuru 3,73 TL olarak öngörülüyordu.

2018'deki kur şokunu hazırlayan süreç:

- Türkiye, 16 yıldır uygulanan borçlanma ve tüketim ekonomisi ile aşırı biçimde dış kaynağa bağımlı-muhtaç hale getirildi.
- Küresel likidite bolluğunda dış kaynak patlaması üretken yatırımlara, teknoloji yoğun, katma değerli üretime yönlendirilmek yerine **gösteriş yatırımları** ile betona gömüldü.
- Buna karşılık bir yandan parasal sıkılaştırma dönemi başlatan Fed'in faiz artırımları ile gelişen piyasalardan likiditeyi geri çekmesi; diğer yandan ülkemizde siyasal sistem değişikliği; güçlerin tek elde toplanması, keyfi yönetim, demokrasi ve hukuk açığı oluşması, bu kapsamda dış yatırımcı için hukuki güvenceyi ortadan kaldıran uygulamalarla ortaya çıkan güven kaybı, kaynak girişlerini bitirdi, dış kaynak gelmez oldu.
- Şimdi, AKP döneminde fütursuzca aşırı borçlanması nedeniyle oluşmuş ağır dış borç geri ödeme yükü ve hızla büyüyen cari açığı nedeniyle yüksek boyutta döviz girişine ihtiyacımız var.
- Yani devasa dış kaynak ihtiyacına karşılık dış kaynak gelmeyince, deyim yerindeyse “yırtık büyük yama küçük” olunca, kurlarda sıçrama yaşandı, döviz aşırı pahalandı, TL'nin dolar karşısında değer kaybı hızlandı.
- 2017 sonunda 3,77, TL olan doların TL karşılığı, Ağustos ayında 7,21 TL'yi gördü.
- Dövizdeki aşırı yükseliş doğal olarak faizleri yükseltti. Yılın başında yüzde 12-13 olan gösterge faiz hızla yükselerek yüzde 25'lere geldi. Daha sonra yaşanan dengeleme ile şu an dolar 5,29, faiz yüzde 21 dolayında ve yine bir yıl öncesine göre çok çok yüksek düzeylerde.

BÜYÜME ÇAKILDI, STAGFLASYON YOLDA!

Kur ve faizdeki dengesizlik, üretim, tüketim, yatırım ve istihdam cephesinde ülke ekonomisini kökten sarstı, bu durum büyüme performansına da yansdı, özellikle AKP hükümetinin ekonominin lokomotifini olarak gördüğü inşaat sektörü hızlı bir küçülme yaşadı.

- Bu yıl ilk çeyrekte yüzde 7,2, ikinci çeyrekte yüzde 5,3 olan Gayri Safi Yurt içi Hasıla (GSYH) büyüme oranı, üçüncü çeyrekte yüzde 1.6'ya düştü.
- Mevsim ve takvim etkisinden arındırıldığında ise ekonominin üçüncü çeyrekte yüzde 1.1 küçüldüğü görülüyor.

- GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde; üçüncü çeyrekte tarım sektörünün katma değeri yüzde 1, sanayi sektörünün yüzde 0,3 artarken, inşaat sektörünün ise yüzde 5,3 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri de yüzde 4,5 yükseliş gösterdi.
- Harcamalar yöntemiyle bakıldığında hane halklarının tüketimi yüzde 1.1 artarken, büyümeye en büyük katkıyı yüzde 7.5 artan devletin nihai tüketim harcamaları yaptı. Yatırımlarla ilgili gayri safi sabit sermaye oluşumu ise yüzde 3,8 azaldı. İhracat yüzde 13.6 artarken, ithalat yıllık bazda yüzde 16.7 daraldı.

***3. çeyrek itibarıyla Türkiye ekonomisi *stagflasyona* (durgunluk içinde enflasyon olgusu) çok yaklaşmış durumda. 2018'in son çeyreğinde yüzde 2 dolayında bir küçülme yaşanacağı tahmin ediliyor. Bu eğilim devam ederse Türkiye, önümüzdeki iki çeyrekte *slumpflasyon* (enflasyon içinde küçülme) olgusunu yaşayacak.**

***Hükümet, 2019-2021 OVP'de 2018 GSYH gerçekleşme tahminini 3 trilyon 741 milyar TL (763 milyar dolar) olarak revize etti, 2019 için de 4 trilyon 450 milyar TL (795 milyar dolar) GSYH hedefledi.**

ENFLASYONDA 16 YILIN REKORU

2018, ekonomik krize bağlı olarak hem TÜFE, hem ÜFE bazında enflasyonun azdığı bir yıl oldu. Kurdaki rekor artış üretimde büyük oranda ithal girdiye bağımlılık nedeniyle aşırı bir maliyet enflasyonuna yol açtı. Her iki bazda da enflasyonda son 16 yılın rekoru açık farkla kırılmış bulunuyor.

Enflasyon (TÜFE; %)

	Aylık		Yıllık	
	2017	2018	2017	2018
Ocak	2,46	1,02	9,22	10,35
Şubat	0,81	0,73	10,13	10,26
Mart	1,02	0,99	11,29	10,23
Nisan	1,31	1,87	11,87	10,85
Mayıs	0,45	1,62	11,72	12,15
Haziran	-0,27	2,61	10,90	15,39
Temmuz	0,15	0,55	9,79	15,85
Ağustos	0,52	2,30	10,68	17,90
Eylül	0,65	6,30	11,20	24,52
Ekim	2,08	2,67	11,90	25,24
Kasım	1,49	-1,44	12,98	21,62
Aralık	0,69		11,92	

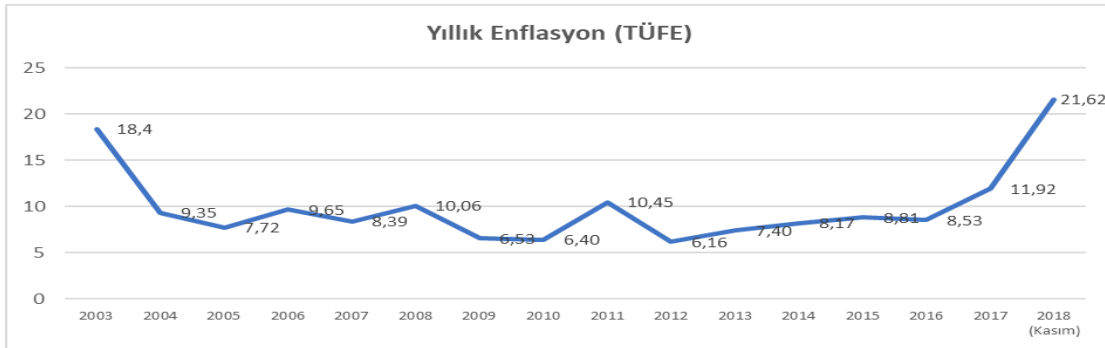
- TÜFE bazında enflasyon bu yılın başından itibaren sürekli yeni rekorlar deneyerek Eylül'de yüzde 6.30'la aylık bazda en yüksek düzeyi gördü ve yıllık bazda yüzde 24,52 oldu.
- Ekim'de aylık oran yüzde 2,67 olurken, yıllık enflasyon yüzde 24.52'ye kadar çıktı.
- Kasım'da ise piyasaya fiyat indirimi yönünde yapılan suni baskılar, kur-faiz hareketleri ve bazı mallarda geçici KDV, ÖTV indirimleri sayesinde aylık bazda TÜFE yüzde 1,44 geriledi, yıllık enflasyon yüzde 21,62 düzeyinde oluştu.
- TÜFE bazında yıllık enflasyonun Aralık sonunda da yüzde 20'nin üzerinde oluşacağı görülüyor.
- Hükümet, yılın başında 2018 yılı enflasyon (TÜFE) hedefini yüzde 5 olarak açıklamıştı.

Enflasyon (Yİ-ÜFE)

	Aylık		Yıllık	
	2017	2018	2017	2018
Ocak	3,98	0,99	3,98	0,99
Şubat	1,26	2,68	5,29	3,69
Mart	1,04	1,54	6,38	5,29
Nisan	0,76	2,60	7,19	8,03
Mayıs	0,52	3,79	7,74	12,12
Haziran	0,07	3,03	7,82	15,52
Temmuz	0,72	1,77	8,60	17,56
Ağustos	0,85	6,60	9,52	25,32
Eylül	0,24	10,88	9,78	38,96
Ekim	1,71	0,91	11,66	40,22
Kasım	2,02	-2,53	13,91	36,68
Aralık	1,37		15,47	

- Kurda yaşanan büyük sıçramanın da etkisiyle yurt içi üretici fiyatları (Yİ-ÜFE) bazında enflasyon bu yıl özellikle ikinci yarıda rekorlar kırarak Ağustos'ta yüzde 6.60, Eylül'de yüzde 10,88 gibi rekor aylık düzeyleri gördü.
- Yıllık bazda Yi-ÜFE Ekim ayında yüzde 40,22 ile tepe noktaya çıktı.
- Alınan geçici önlemlerin etkisiyle Kasım'da aylık bazda yüzde 2,53 düşen Yİ-ÜFE'nin yıllığı yüzde 36,68'e geriledi.
- Yılın tümünde Yİ-ÜFE'nin yüzde 35'in üzerinde gerçekleşeceği görülüyor.

**Yİ-ÜFE ile TÜFE arasındaki 15 puan dolayındaki marj, maliyet enflasyonunun çarşı pazara henüz tam yansımadığını gösteriyor.*

İŞSİZLİK ZİRVEDE...

En son açıklanan (Eylül 2018 dönemi) TÜİK işgücü istatistikleri ile son İŞKUR ve SGK verileri, işsizlikte krizin etkisini net biçimde yansıtıyor. Buna göre ekonomik kriz, “ekonomide küçülme-yüksek enflasyon-yüksek işsizlik” şeklinde üçlü sacayağı şeklinde devam ediyor.

- TÜİK'e göre; Eylül 2017 döneminde yüzde 10,6 olan dar tanımlı standart işsizlik 0,8 puan artarak Eylül 2018'de yüzde 11,4 olarak gerçekleşti. Dar tanımlı işsiz sayısı bir önceki yıla göre 330 bin kişi artarak 3 milyon 750 bine yükseldi.
- “Umudunu yitirip iş aramayı bırakanlar” ve gerçek istihdam şeklinden uzak kısmi çalışanlar vb. TÜİK'in dikkate almadığı kesimleri de katarak hesapladığımız **geniş tanımlı işsiz sayısı 6,4 milyona yaklaştı**, oranı ise yüzde 18,2 oldu. Geçen yılın aynı dönemine göre geniş tanımlı işsiz sayısı 466 bin arttı. Bütün işsizlik türlerinde hızlı artışlar yaşanıyor. Kadın

işsizliği yüzde 15, genç işsizliği yüzde 21,6, genç kadın işsizlik oranı ise yüzde 27,2 olarak gerçekleşti. Tarım dışı kadın işsizliği ise yüzde 36,9'a yükseldi.

- Ne eğitimde ne istihdam olan gençlerin (boşta gezer) oranı yüzde 27,4.
- İşsizlik sigortası başvuruları Kasım 2018'de 207 bine ulaşarak adeta patlama yaşadı.

İşsizler ordusu (Bin kişi)

İşsizler	Eylül 2017	Eylül 2018	Fark
Dar tanımlı işsizler	3.419	3.749	330
Umutsuz işsizler	609	491	-118
İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar	1.444	1.596	152
Zamana bağlı eksik istihdam	356	374	18
Mevsimlik çalışanlar	68	152	84
Toplam	5.896	6.362	466

Kayıtlı işsizler artıyor

- Kayıtlı işsiz sayısında hızlı artış yaşanıyor. İŞKUR'a göre kayıtlı işsiz sayısı Kasım'da geçen yılın aynı ayına göre 692 bin 496 kişi artarak 3 milyon 297 bine ulaştı.
- Bu artışın 424 bini kayıtlı kadın işsizlerdeki artıştan kaynaklandı. Kayıtlı erkek işsizler yüzde 20,1 artarken, kayıtlı kadın işsizlerdeki artış yüzde 33,2 oldu.
- Bu durum; kadınların iş bulmada İŞKUR'u erkeklerden daha fazla tercih etmesinin yanında, ekonomik kriz yüzünden giderek zorlaşan geçim şartları nedeniyle çalışmayan kadınların daha fazla oranda iş hayatına girme çabasıyla da kaynaklanıyor.

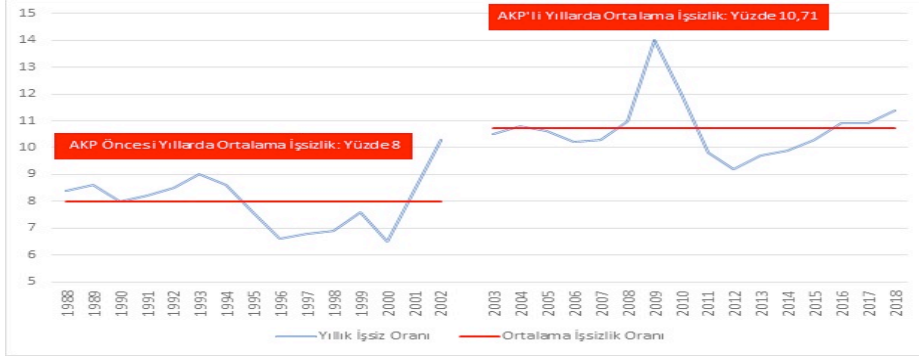
İŞKUR'a kayıtlı işsizler

	Kadın	Erkek	TOPLAM
Kasım 2017	1.273.159	1.331.042	2.604.201
Kasım 2018	1.696.996	1.599.701	3.296.697
Artış (Bin kişi)	423.837	268.659	692.496
Değişim (%)	33,3	20,2	26,6

İŞSİZLİK ORANI AKP DÖNEMİNDE FARK ATTI

- Öte yandan AKP öncesi 15 yılın (1988-2002) ortalamasında yüzde 8 olan işsizlik oranının, AKP'nin iktidarda olduğu 2003-2018 dönemi ortalamasında yüzde 10,71 düzeyinde gerçekleştiği dikkati çekiyor. (DİSK hesaplaması)
- İşsizlik düzeyi, bir ekonomi için en temel göstergelerin başında gelir. Büyüyen, gelişen bir ekonomi istihdam üretir, işsizliği minimize eder.
- AKP döneminde yaratılan "Ekonomik gelişme, kalkınma" algısına rağmen, durumun tam tersi olduğu şu grafikte net görülüyor:

AKP öncesi ve sonrası dönemlerde ortalama işsizlik

BÜTÇEDE DEVASA AÇIK

- Kriz koşulları merkezi yönetim bütçe dengelerini de alt üst etti.
- Ocak-Kasım döneminde bütçe açığı 54,5 milyar TL. oldu. Geçen yılın aynı döneminde bu miktar 26,5 milyar TL idi. Buna göre bütçe açığında tam yüzde 106 oranında bir büyüme yaşandı.
- Bütçe gelirleri yüzde 20,2 artarak 690,8 milyar TL olurken, harcamalar yüzde 24 artışla 745,4 milyara ulaştı.
- Bütçede faiz dışı harcamalar yüzde 23,4 artarken, faiz harcamalarında yüzde 30 artış yaşandı.
- 2017'de 47,8 milyar lira olan merkezi yönetim bütçe açığı, 2018 için yılın başında 65,9 milyar lira olarak öngörülmüş, geçtiğimiz günlerde açıklanan yeni programda ise 72,1 milyar lira olarak revize edilmişti. 2019 içinde 80,6 milyar lira açık öngörülmüyor.

İlk on aydaki bütçe gerçekleşmesi (Milyon TL)

	Kasım 2017	Kasım 2018	Değ. (%)
Harcamalar	601.080,2	745.361,4	24,0
1-Faiz Hariç Harcama	545.800,7	673.481,3	23,4
Personel Giderleri	151.057,7	186.507,8	23,5
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	24.894,3	31.204,3	25,3
Mal ve Hizmet Alımları	52.772,8	60.514,1	14,7
Cari Transferler	243.830,4	293.549,1	20,4
Sermaye Giderleri	52.053,4	68.476,9	31,6
Sermaye Transferleri	10.156,2	13.773,3	35,6
Borç Verme	11.035,9	19.455,9	76,3
2-Faiz Harcamaları	55.279,5	71.880,2	30,0
Gelirler	574.596,6	690.817,6	20,2
1-Genel Bütçe Gelirleri	554.053,1	665.691,0	20,1
Vergi Gelirleri	489.280,8	575.784,7	17,7
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	18.789,7	24.355,6	29,6
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	2.067,9	1.824,3	-11,8
Faizler, Paylar ve Cezalar	32.019,6	56.976,1	77,9
Sermaye Gelirleri	9.876,9	6.347,1	-35,7
Alacaklardan Tahsilat	2.018,1	403,3	-80,0
2-Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	16.520,0	20.250,3	22,6
3-Düzen. ve Denet. Kurumların Gelirleri	4.023,5	4.876,3	21,2
Bütçe Dengesi	-26.483,6	-54.543,8	106,0
<i>Faiz Dışı Denge</i>	<i>28.795,9</i>	<i>17.336,3</i>	<i>-39,8</i>

CARİ AÇIĞIN FİNANSMANINDA ŞAİBE!..

Cari açığın sağlıklı finansmanı, doğrudan yatırım girişi ve bir miktar sıcak para (portföy yatırımı) ile yapılır. Bu yılın ilk on ayındaki açık finansmanında tuhaf bir tablo oluştu.

- Ocak-Ekim döneminde (on aylık) 27,1 milyar dolar cari açık verilirken, doğrudan yatırım, portföy yatırımı ve dış kredi kullanımlarını kapsayan sermaye hareketleri sonucu finans hesabı da eksi (-) 6,5 milyar dolar olarak gerçekleşti.
- Yani sermaye hareketlerinde açığı finanse edecek net giriş bir yana, net çıkış yaşandı. Böylece de finanse edilmesi gereken toplam 33,6 milyar dolarlık bir açık oluştu.
- Bu açığın 15,2 milyar doları Merkez Bankası'nın rezervleri ile karşılanırken, kalanının ise "net hata ve noksan" kaleminde gösterilen tam 18,4 milyar dolarlık kaynağı belirsiz bir dış kaynak girişi ile finanse edildiği dikkati çekiyor.
- On aylık dönemde oluşan bu 18,4 milyar dolarlık **olağan dışı** net girişi hesap hataları ile açıklamak mümkün değil.
- Bu kaynak, yabancı doğrudan yatırım değil, dış kredi değil, sıcak para (portföy yatırımı) da değil. Öyle olmadığı için zaten "net hata ve noksan" kaleminde yer alıyor. (Doların 7 TL'lerden 5 TL'lere geldiği son dönemde dövizde yaşanan düşüşte de bu nereden geldiği **belirsiz** dövizlerin payı bulunuyor).
- Net hata ve noksan kalemi her zaman olagelmıştır, ancak önceki dönemlerde bu kaleme gerçekten de hesaplama, ölçüm hatası, dönemsel kayma gibi nedenlerle ortaya çıkan küçük farklar yansır. Bu yılın ilk on ayındaki 18.4 milyar dolar gibi **tüm zamanların rekoru** olan bir hacmi, hesap, ölçüm hatası ile açıklamak imkansız.
- 18,4 milyar dolarlık "Net hata noksan" kalemi", yani **kaynağı belirsiz** döviz girişinin kaynağı nedir? İleride ülkenin başını belaya sokacak uluslararası mali suçlarla ilgili, (açık söylemek gerekirse) kara para aklama ve benzeri bir durum var mıdır? Bunu şu an ancak bu tabloya yol açanlar biliyor.

ÖDEMELER DENGESİ	(MİLYAR \$)
CARİ DENGE	-27,1
FİNANS HESABI	-6,5
CARİ DENGE + FİNANS HESABI	-33,6
NET HATA VE NOKSAN	18,4
REZERV KULLANIMI	15,2

İFLASLAR YAYILIYOR!

Ekonomik kriz, olumsuz etkisini şirketler kesiminde net biçimde hissettiriyor. Ekonomide hızla kötüleşen koşullar, bozulan ilişkiler nedeniyle firmalar **iflas** noktasına gelirken, **konkordato** ilan eden firma sayısında tam bir patlama yaşanıyor. Mali durumu bozulan firmaların iflas noktasına gelmesi, küçülme politikaları kapsamında işten çıkarmalarla işsizliği büyütürken, ücret alamama durumları da giderek yaygınlaşıyor.

- Özellikle Ağustos'ta rekor düzeylere ulaşan döviz kurlarının bir miktar gerilemekle birlikte hala yüksek düzeydeki seyri,
- Buna bağlı olarak faizlerin aşırı yükselmesi,
- Döviz borçlu firmaların üzerine binen kur farkı yükü ile mali yapılarının bozulması,
- İthal girdiye bağımlı üretimde maliyet patlaması,

- Yatırımda ve tüketimde frene basma eğilimi,
- Aşırı pahalanan krediler nedeniyle kaynak kıtlığı yaşanması,
- Piyasalarda para dönmemesi, ödemelerin aksaması ve
- Ekonomideki paydaşların birbirine karşılıklı-zincirleme etkisi ile bu **girdap** giderek büyüyor.

***Konkordato**, “Bir borçlunun ticari durumunun sarsılmış olmasıyla alacaklıların, alacaklarını belli bir plana göre almaları konusunda kendi aralarında vardıkları ve mahkemece onaylanan anlaşma” anlamına geliyor. Ekonomik krizde durumu sarsılan firmalar konkordato için mahkemeye başvuruyor. Konkordato ilan edenler, resmi verilere göre bine yaklaşmış bulunuyor. Ancak 2 bine yakın başvuru olduğu belirtiliyor. Bir kısım firmanın da yükümlülüklerini ertelemek için bu mekanizmayı kullandığı iddia ediliyor.

ACİL DIŞ KAYNAK İHTİYACI 210 MİLYAR \$

- Türkiye'nin toplam dış borcu (en son Haziran 2018 itibariyle açıklanan verilere göre) 457 milyar dolar.
- Merkezi hükümet, Merkez Bankası ve özel sektör olarak önümüzdeki bir yılda yapmamız gereken toplam dış borç geri ödemesi 173,8 milyar dolar.
- Bunun da 136,8 milyar dolarla büyük bölümü özel sektörün. Özel sektör banka ve finans kurumlarının ödemesi gereken 72 milyar, reel sektör firmalarının ödeyeceği 64,9 milyar dolar dış borç bulunuyor.
- Yüksek kurun baskıladığı ithalat dolayısıyla cari açıkta küçülme devam etse bile 30-35 milyar dolarlık bir cari açığı da kattığımızda gelecek bir yılda Türkiye'nin 200-210 milyar dolarlık taze dış kaynak girişine ihtiyacı bulunuyor.
- Bu denli yüksek kaynak ihtiyacına karşılık, Türkiye'ye dış kaynak girişinin durma noktasına gelmesi ekonomimizi kırılgan yapıyor, borçların çevrilememesi riski bulunuyor.

Gelecek bir yıldaki dış borç servisi (Milyon \$)

KAMU	31.286
GENEL YÖNETİM	3.894
Merkezi Yönetim	3.500
Mahalli İdareler	394
Fonlar	0
KAMU BANKALARI	27.340
KİT'ler	52
TCMB	5.715
ÖZEL	136.846
FINANSAL KURULUŞLAR	71.990
Bankalar	65.520
Bankacılık Dışı	6.470
REEL SEKTÖR FİRMALARI	64.856
TOPLAM	173.847

2019, BU YILI DA ARATACAK!

- Temel makro ekonomik göstergelerdeki kötüye gidiş,
- Krize yol açan faktörlerin varlığı ve artan etkisi,
- Buna karşılık gerekli köklü, yapısal önlemlerin alınmayışı, siyasi erkin iktidarını koruma önceliğiyle palyatif ve şaibeli mali eylemlerle günü kurtarma, hamasetle göz boyama, absürt

konularla gündemi saptırma, hatta kitlelerde kriz yokmuş gibi bir algı oluşturma yönündeki çabaları, 2019'un Türkiye için ekonomide oldukça sorunlu bir yıl olacağını gösteriyor.

Resesyon ve stagflasyon

Görünen o ki;

- Türkiye ekonomisinin içine girdiği resesyon (durgunluk) süreci 2019'da artarak devam edecek.
- Resesyona eşlik edecek yüksek enflasyonla birlikte ekonomimizin 2019'da stagflasyon ortamına girmesi büyük olasılık.
- 2018'in ikinci yarısında kur artışı ve ekonomik yavaşlama üzerine ekonomi yönetiminin büyümeyi canlandırmak için vergi indirimlerine gitmesi, kamu harcamalarını artırması da ekonomiyi canlandırmaya yetmeyecek.
- **Büyük olasılıkla 2019 yılının ilk iki çeyreğinde Türkiye ekonomisinde küçülme yaşanacak. Bu durumda uzun bir aradan sonra üç çeyrek üst üste küçülmeye ilk kez tanık olacağız.**
- Yüksek kaynak ihtiyacı, buna karşılık dış kaynak girişlerinin eksiye geçmesi, 2019'da TL'de hızlı değer kaybının, yani kurlarda hızlı yükselişin devam etmesine yol açacak.
- Talepte daralma, üretimde, tüketimde, yatırımda fren, reel sektörde yaprak dökümü, işsizlikte patlama katlanarak artacak.
- Ağır dış borç geri ödeme yükü ve dış kaynak kıtlığı kısılacındaki Türkiye 2019'da bir borçluluk krizine girebilir ve Varlık Fonu, McKinsey gibi kuruluşlarla el altında yürütülen teamül dışı eylemlere rağmen hükümet hamasi söylemle karşı çıktığı IMF'nin kapısında kendisini bulabilir.
- Tüm bu gelişmeler bize, eğer kafa değiştirilmezse, gerekli etkili önlemler alınmazsa, ekonomik krizde 2018'in fragman olduğunu, asıl filmin 2019'da görüleceğini söylüyor.

Dış konjonktürün etkisi

2019'da da küresel likiditede daralmanın devam edeceği bekleniyor. Fed'in faiz artırımını konusunda eski kararlılığının kalmadığı iddia edilse de parasal sıkılaştırmayı durduracağı ya da erteleyeceğine ilişkin bir işaret de yok. Fed, planlandığı gibi devam ederse 2019 yılında piyasalardan 600 milyar dolar daha çekecek ve sterilize edecek.

2019 yılında Fed'in parasal sıkılaştırmaya devam etmesi ve miktarı 600 milyar dolara çıkarması yanında ona bir süre sonra Avrupa Merkez Bankası'nın eşlik edeceği bekleniyor. Bu durum Türkiye'nin de aralarında bulunduğu kırılğan beşli başta olmak üzere dış kaynağa muhtaç ekonomiler için 2019'u oldukça çor bir yıl yapacak.

Bu ülkeler, küresel likiditeye ulaşmak için birbiriyle rekabet içine girerek faizleri yukarıya çekmek zorunda kalacaklar. Faizlerde yükseliş de özellikle Türkiye için başlı başına yatırımları frenleyecek, yatırımları, tüketimi, üretimi frenleyerek, ekonomiyi küçültecek bir gelişme.

SORUNUN ANA KAYNAĞI SİYASİ!

Türkiye ekonomisini kriz noktasına getiren ana nedeninin, ekonominin kendi doğal dinamiklerinden çok, siyasi olduğunu, yani ülkeyi yöneten siyasi ekibin yanlışlarının bir sonucu olduğunu belirtmek gerekiyor.

2008 krizi sonrası yaşanan küresel likidite patlamasında ülkeye adeta yağmur gibi yağın dış kaynağı har vurup savuran, kalıcı, üretken yatırımlara dönüştürme yerine göze hitap eden ve büyük şaibelerin döndüğü mega projelerle çar çur eden AKP iktidarı, geriye aşırı borçlu ve dış kaynak bağımlısı bir ülke bıraktı. AKP, ülkeyi tamamen yabancı sıcak paraya, dış kaynağa bağımlı kılarken, rejimi değiştirerek demokrasiyi, hukuk devletini rafa kaldırdı, tek adam yönetimi inşa etti. Güveni sıfırlayan bu yapıda dış kaynak gelmeyince, yeterli milli tasarruf da olmadığı için çarklar dönmüyor, TL'nin aşırı değer kaybı ekonomik dengeleri alt üst ediyor, ülke krize giriyor.

ÇÖZÜM NE?

Ekonomik krizden çıkış;

- Öncelikle mevcut siyasi anlayıştan kurtulma,
- Hukuki ve siyasal sistemde normale dönüş,
- Milli bir dış politika çizgisine gelme,
- Ekonomide yapısal reformlarla halka iş ve aş yaratacak sermaye girişleri ve yatırımların önünü açacak iklimin yeniden yaratılması,
- Küresel alanda ülkeye, rejimine, demokrasisine, hukuk düzenine güveni yeniden oluşturma ve
- Toplumsal alanda istikrar ve barışın tesisine bağlı bulunuyor.

Bu bağlamda;

- Türkiye'nin totaliter/keyfi tek adam yönetimi anlayışı ve uygulamalarından derhal vazgeçip, demokrasiye, hukuk devletine, güçler ayrılığı ilkesine geri dönmesi gerekiyor.
- Bir yandan Müjdat Gezen, Metin Akpınar gibi abide sanatçılar, gazeteciler başta muhaliflere yönelik haksız, keyfi gözaltı ve tutukluluklar, en çok izlenen Halktv'nin Halk Arenası ve FoxTV'nin Anahaber programlarının yasaklanarak milyonlarca TL ceza verilmesi, diğer yandan suça bulaşmış devlet yöneticilerinin aklanması, Saray'dan talimat alan bir yargı yapılanması, kamu kaynaklarının şaibeli ihalelerle yandaş firmalara dağıtılması, yönetimde dozu iyiden kaçmış bulunan kayırma, torpil, iltimas, nepotizm gibi uygulamalar toplumda adalet duygusunu ve dışarıda ülkemizin imajını bozuyor.
- Bu anlayıştan derhal vazgeçilerek hukuk içinde şeffaflık ve hesap veririğin esas olduğu bir yönetim şekline acilen ihtiyaç var!
- Aksi halde, Türkiye'nin dünyadan dışlanması, içeride toplumsal istikrarsızlık ve kutuplaşmanın büyümesi, iç ve dış nedenlerle sürüklendiği büyük bir ekonomik çöküşün 2019 yılında yaşanması kaçınılmaz olacaktır!..

CHP olarak, sorumlu muhalefet anlayışıyla "Önce ülke" şiarıyla bu tespit ve uyarıları yaparak ilgilileri acil önlemler almaya davet ediyorum.

Ekonomide istikrarın sağlandığı, demokrasi ve hukuk devletinin tam işlediği, sosyal barış, huzur ve adaletin sağlandığı, insanların yurttaş olmaktan mutluluk duyup, geleceğe umut ve güvenle baktığı bir Türkiye CHP'nin temel hedefidir.

EK:

ULUSLARARASI KURULUŞLARIN ÖNGÖRÜLERİNE İKİ ÖRNEK

“Ekonomi küçülecek, kur artacak”

Hollanda merkezli ABN-AMRO Bankası, Türkiye ekonomisinin 2019'da yüzde 3 küçüleceği, dolar / TL kurunun yıl sonunda 8.2, Euro/ TL kurunun 9.4 olacağı ve enflasyonun yüzde 21'i bulacağı öngörüsünde bulundu. Türkiye'nin ciddi bir krizle karşı karşıya olduğunu belirten bankanın raporunda, reel sektördeki yangının bankacılık sektörüne sıçrayacağı ve devletin bütçe açığının mali desteklerden dolayı gelecek yıl yüzde 4'e yükseleceği tahmini yer aldı.

Rapordan dikkat çeken başlıklar:

- Kur krizi, sorunların uzun süredir birikmesiyle oluştu ve ABD ile diplomatik sorun tetikleyici oldu.
- Reel sektör doğrudan ateş hattında ve kriz bankacılık sektörüne sıçrayacak. Döviz likiditesi daha önemli hale gelecek.
- Hükümet bankaları ve reel sektörü desteklemek zorunda kalacak ve bu da bütçe açığını 2019'da yüzde 4'e yükseltecek
- Enflasyon yüzde 18, cari açığın Ge oranı yüzde 6.5'i buldu. Ekonominin aşırı ısınmasıyla tam bir fırtına başladı.
- Erdoğan'ın başkan seçilmesiyle Merkez Bankası'nın bağımsızlığı daha da azaldı. Kontrol ve denge mekanizmaları büyük oranda ortadan kalktı. Başkan medya, yargı ve bürokrasiyi kontrol ediyor.
- ABD, Türk tahvillerinin yüzde 30'dan fazlasını elinde bulunduruyor ve bu alanda yabancılar arasında birinci sırada. ABD ile sorunların çözülmemesi durumu kötüleştiriyor.
- Tasarruflar düşük
- 10 yıldır ucuz dövizle sürdürülen kredi büyümesi, inşaat gibi üretken olmayan yatırımlarda kullanıldı. Tasarruflar düşük, tüketim yüksek seyretti. Bunlar da cari açığı büyüttü. Ekonominin sıcak paraya bağımlılığı arttı, cari açığın yaklaşık yüzde 75'i sıcak parayla finanse edildi. Tüm bunlar krizin temel nedenlerini oluşturdu.
- Gelişmekte olan piyasalardaki sorunlar, ABD ile Çin arasındaki ticaret gerilimi, Fed'in faiz artışları ve güçlü ABD ekonomisiyle birlikte doların da güçlenmesi gibi gelişmeler de Türkiye'yi olumsuz etkiliyor.
- Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiler daha da kötüye gidecek. S-400, YPG, F-35, Rusya ile ilişkiler ve Halkbank davası gibi başlıklarda ilişkiler daha da gerilebilir ve Adana'daki İncirlik Üssü'nün kapatılması gündeme gelebilir
- Merkez Bankası'ndan enflasyondaki artışa paralel olarak ihtiyatlı faiz artışı gelebilir ancak bu artış TL'deki değer kaybını engelleyecek ve yatırımları tatmin edecek düzeyde olmaz.
- Türkiye, IMF'nin kapısını çalmadan önce tüm diğer seçeneklere başvuracak. IMF'nin kapısını çalması durumunda ABD'nin veto etme olasılığı var.

“TL'de kayıp sürecektir”

Fransız Bankası Societe Generale'nin kur stratejistlerine göre, Türkiye gibi gelişmekte olan piyasa para birimlerinin gelecek yıl da değer kaybetmeleri için alan var. Çin dahil gelişmekte olan piyasalardaki daha yavaş büyüme, aynı zamanda Fed'in faiz artırımlarının gelişmekte olan piyasa para birimleri üzerinde gerilim yaratacağını öngören Societe Generale, piyasanın gelişmekte olan para birimlerinde düşüşlerin 2018 sonunda biteceği beklentisine karşın “ciddi şekilde aşağı yönlü beklenti” içinde olmayı sürdürdüklerini vurguladı. Türk Lirası, Güney Afrika Randı ve Brezilya Reali için aşağı yönlü beklentisi olan Societe Generale, Rus Rublesi, Meksika Pesosu ve Kolombiya Pesosu'nun ise değer kazanacağını öngörüyor.